

KRIZA KÖNYVEK 30.

A könyv megjelenését támogatta:

Emberek, életpályák, élettörténetek

Szerkesztette
Jakab Albert Zsolt
Keszeg Anna
Keszeg Vilmos

BBTE MAGYAR NÉPRAJZ ÉS ANTROPOLÓGIA TANSZÉK
KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
KOLOZSVÁR, 2007

Kiadja a KRIZA JÁNOS NÉPRAJZI TÁRSASÁG
400162 Kolozsvár, Croitorilor (Mikes) u. 15.
telefon/fax: +40 264 432 593
e-mail: kriza@mail.dntcj.ro
www.kjnt.ro

© Kriza János Néprajzi Társaság, 2007

Borítóterv és tipográfia
Könczey Elemér

Számítógépes tördelés
Sütő Ferenc

ISBN
978-973-8439-33-7

Készült a kolozsvári IDEA és GLORIA Nyomdában.
Felelős vezető: Nagy Péter igazgató.
Megrendelési szám: /2007

Tartalom

Emberek, életpályák, élettörténetek. Mire használható az élettörténet?	7
Tóth Zsombor Homo scribens. Megjegyzések a kora újkori magyar és latin kalendáriumokba feljegyzett élettörténetekhez	13
Christian Jouhaud L'autobiographie comme histoire immédiate. Marie Dubois valet de chambre de Louis XIV.	29
Christian Jouhaud Az önéletírás mint közvetlen történelem. Marie Dubois, XIV. Lajos lakájának önéletírása	53
Keszeg Anna Gyöngyössi János. Önéletrajz, karrier, családtörténet	81
Smaranda Vultur Mizele povestirii de viață orale: cazul foștilor deportați în Bărăgan	109
Smaranda Vultur A szóbeli élettörténet tétjei: a Bărăganba deportáltak esete	119
Otilia Hedeșan Povestirea vieții și reconfigurarea profesiei	129
Otilia Hedeșan Az élettörténet és a hivatás újraalkotása	139
Keszeg Vilmos Élettörténetek populáris regiszterekben	151

Jakab Albert Zsolt – Keszeg Vilmos	
Életpályák, élettörténetek. Válogatott bibliográfia	199
Rezumate	233
Abstracts	235
Szerzőink	237
Autorii	240
Authors	243

Emberek, életpályák, élettörténetek. Mire használható az élettörténet?

Az utóbbi évtizedek tudományainak figyelme intenzíven ráirányult a kollektív és individuális életpályák, valamint az életpályák narratív reprezentációja, az élettörténetek vizsgálatára. Alig van olyan tudományterület, amely a maga terminológiájával ne definiálta volna újra az élettörténetet, a biográfus történetet, annak műfaji, ontológiai és pragmatikai specifikumait.

A kolozsvári BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéke által 2006. január 20-án szervezett konferencia is e kérdéseket tűzte napirendre, miközben arra figyelt, koronként és társadalmi miliónként milyen formai, tartalmi és használati szabályokhoz igazodott a narratív önreprezentáció, kötelező/lehetséges volt-e az elődök és a kortársak életpályájára vonatkozó társadalmi tudás, milyen motivációk irányították a mások élete/élettörténete iránti érdeklődést, a különböző helyzetekben milyen tétje és következménye volt a biográfikus narratíváknak.

Az élettörténet a narratív történetek egyike: progresszív rendszerként egy személy sorsát jeleníti meg a születés, a szerelem, a munka, a küzdelem, a halál mint alapvető biográfikus toposzok által; az egyéni sorsot partikuláris környezetben, viszonyhálózatban, gyakran azzal kontrasztban állva teszi érzékelhetővé (topográfia, kronológia, emberi kapcsolatok, teljesítmények, külső, gyakran történelmi, gazdaságtörténeti folyamatok). Az élettörténet esetében mindig számolni kell a szerzői intencionalitással, a beszédhelyzet körülményeivel. Értelmezésében a 20. század során rendre előtérbe került a szerzőség (biográfia–autobiográfia, én-ontológia, önéletrírói paktum), a szerzői identitás (Lejeune 1975, Lejeune 1980, Ricoeur 1990), a megírás, megalkotás fázisa (de Man 1982), az életpálya és élettörténet különbözősége és viszonya (Niedermüller 1988), az életpálya strukturális tagolása és elemzése (Mandelbaum 1982, Tengelyi 1998), a biográfia műfajtipológiai elhelyezése (Bahtyin 1988), beszédmódként való értelmezésének lehetősége (Hymes 1979), a narratív önreprezentáció helyzete és funkciója (Levi 1989, Matieu-Castellani 1996).

Niedermüller Péter előadásának kiindulópontját a New York-i Columbia egyetemen tanító irodalomtörténész, kultúrákutató, Andreas Huyssennek a poszt-diktatorikus társadalmak emlékezési kultúrájáról szóló tanulmánya képezte. „A poszt-diktatorikus társadalmak át- és kialakulásával foglalkozó

társadalomtudományi kutatások számos összefüggésben mutattak rá arra, hogy a diktatúrákat követő, új, demokratikus társadalmak nemcsak politikai és gazdasági változásokat, hanem alapvető morális megújulást – vagy legalábbis annak az igényét – is megkövetelik. Az átalakuló, demokratizálódó társadalmak morális ökonómiájának egyik legfontosabb összetevője a múlthoz való viszony át- és/vagy újraértékelése. A múlt feldolgozása két síkon történik. Egyrészt a posztdiktatorikus társadalmak, abból kiindulva, hogy a politikai diktatúrák mindig meghamisítják, átírják a történelmet, arra töreksenek, hogy helyreállítsák, kiigazítsák a történelmi múltat, hogy kialakítsák a társadalom új kollektív emlékezetét. Másrészt különböző összefüggésekben újra és újra megfogalmazzák a kérdést, hogyan lehetett élni a politikai diktatúrákban, milyen erkölcsi és életpályabeli alternatívák léteztek a totalitárius társadalmakban? Ezek persze közismert megközelítések, s csupán azért kellett itt utalni rájuk, mert ezek alkotják azt a kontextust, amelyen belül a kollektív emlékezet, az emlékezetpolitika és az élettörténetek közötti egyéni, politikai és elméleti konfliktusok »láthatóvá« válnak.” Az előadó alaptézisei: „az individuális életek és élettörténetek nem csupán, illetve nem elsősorban egyediségükben érdekesek, hanem mindig szélesebb társadalmi, történelmi, politikai kontextusokat reprezentálnak. Másként fogalmazva, az élettörténetek nem csak azt mutatják meg, hogy emberek hogyan éltek, gondolkoztak, éreztek egy-egy történelmi korban, társadalmi helyzetben, hanem azt is – vagy mindenekelőtt azt –, hogy miképpen működtek és működnek társadalmi rendszerek, milyen társadalmi és kulturális logikákat követnek. Másrészt nem lehet megelégedni arról a sokat tárgyalt ismeretelméleti különbségről sem, amely egy élet története, valamint egy elmondott vagy megírt, azaz kulturális formákban megjelenített élettörténet között fennáll. S noha ez ma már egy elméleti közhely, mégis hangsúlyozni kell, hogy az az élettörténet, ami a társadalomtudományokat érdekli, nem egyszerűen egy élet története, hanem egy élet történetének a kulturális reprezentációja.”

Mohay Tamás a magyar etnológiának az egyének és egyéni életutak kutatásával kapcsolatos erőfeszítéseit, e kutatások változó szemléleti háttérét foglalta össze. A másfél évszázad kutatástörténetét a *személytelen „nép”-től az életpálya-kutatásokig* metaforával nevezte meg. Az élettörténetek kutatása a tipikus és a kivételes viszonyának, a társadalmi mobilitások formáinak, a történelmi fordulatok hatásának, az egyéni szocializáció helyzeteknek, a népszokások, a választási és döntési helyzetek megismerését teszi lehetővé. Az előadás a forrásfeldolgozás, az életvezetési stratégiák, a minták, a tanulás, a mások életéről való tudás változásának kérdését érintette.

Christian Jouhaud a személyes tapasztalatok történelmi dokumentumává való transzformálódásának egy helyzetét mutatja be. Elemzésében rendre bontakozik ki az az élethelyzet (XIII. Lajos haldoklása), amely utóbb a történelemnek nevezett narratívum közérdeklődésre számot tartó motívumává válik, az udvari teendőkhöz bevont lakáj szerzővé válásának folyamata (az udvar eseményeit szinte elfedő, a maga alakját előtérbe állító memoár megszerkesztése), a memoárnak a szerzői univerzumból a nyilvánosság szférájába való beemelődése (a memoár XIV. Lajosnak való felajánlása, az udvari iratok közé való bekerülése, később publikálása). A személyesen megtapasztalt tények élettörténetében három jelentős fordulópont határolódik el: írásban való megörökítésük pillanata, a naplónak a fejedelem, a főszereplő részére való felajánlása, a napló olvasmányként való felhasználása. Ahogyan a szerző fogalmaz: „az írásban megragadható tapasztalat tanújaként látjuk őt. És ez az az esemény, mely végbement, és mely az olvasásban aktivizálódik. E vallomás teljes egészében cselekvés, a világban és az időben végrehajtott írásos cselekvés.”

Keszeg Anna egy tágabb kutatás keretében az 1741–1818 között élt lelkes-költő, Gyöngyössi János írói habitusát, verseinek referencialitását és életművének korabeli recepcióját tárja fel. Így jut el ahhoz a következtetéshez, hogy az írásgyakorlat családtörténeti hagyományokon keresztül állandósul a költő életében. A forrásfeltárás során előbukkant Gyöngyössi-émlékirat a szerző érdeklődését a 20. századi forráskritikai szemléletek felé tereli: „Hogyan is működhet az a kortárs történetírás által megbélyegzett praxis, mely egy írásos forrást tényszerűen, faktuálisan értelmez? Hogyan kombinálhatóak a különböző természetű íráshasználatokból származó szövegek verifikálható történetek rekonstruálásában?”

„Minden egyes élettörténet magában hordozza önnön interpretációját” – állapítja meg a bärägani munkatáborba deportáltak élettörténetét gyűjtő és értelmező Smaranda Vultur. Majd amellett érvel, hogy a történetmondás egyidőben irányul az átélt múlt és az emlékezés, az elbeszélés jelene felé. A szöveg intencionalitását pedig ilyenképpen nevezi meg: „És minden egyes élettörténet magába foglalja – bizonyos mértékig – önnön tétjeit is.” Ezek közül a szerző a legfontosabbnak a múlt kommunikálhatóvá, érthetővé tételét tartja fontosnak: „A tét kevésbé a múlt iránti hűség, sokkal inkább a múlt érthetővé és kommunikálhatóvá tétele.”

Otilia Hedeşan egy kutatás eredményeit foglalja össze. Romániában a kommunizmus éveiben mostoha képzési, tudományos és kulturális viszonyok között nőtt fel és kezdett el dolgozni egy, a pályája delén-alkonyán álló

etnológus nemzedék. A képviselőivel készített élettörténet-interjúk rendre teszik hozzáférhető egy diktatorikus korszak, egy tudományterület és a megkérdezettek személyes világát.

Tóth Zsombor kora újkori biografikus forráscsoportot elemez, 130 darab, 1540–1838 között megjelent kalendárium magyar és latin nyelvű bejegyzéseit. Megállapítása, hogy a bejegyzések az életpálya írásban való dokumentálásának általános gyakorlatára, valamint a korabeli íráshasználati mentalitásokra engednek rá látni: „Meggyőződésem, hogy egy általánosan elterjedt, és sokak által használt, forgalmazott íráshasználati mód tette lehetővé ennek a forrástípusnak a létrejöttét. Ugyanis a bejegyzést végzők közt, leszámítva a parasztságot, minden társadalmi réteg képviselve van, kolozsvári polgárok, kismesek, elit írástudók, arisztokraták, fejedelmek, politikusok, városi kereskedők.”

Keszeg Vilmos megfigyeléseit és tapasztalait összegzi tanulmányában. A biografikus szövegek előadásának finalitását követve megkülönböztet reprezentatív, státus-, presztizs-, sztereotíp, pseudo- és elhallgatott történeteket. S bár a történetmondás az identitás kommunikálásának beszédhelyzethez igazodó gesztusa, a biografikus szövegek folytonosan összekapcsolódnak egyéb narratív stratégiákkal. Legyakrabban a történelem, a regény, a mindennapi élet azok a dimenziók, amelyekkel a történet affinitásba kerül.

A szerkesztők

Szakirodalom

BAHTYIN, Mihail

1988 A beszéd műfajai. In: KANYÓ Zoltán – SÍKLAKI István (szerk.): *Tanulmányok az irodalomtudomány köréből*. Tankönyvkiadó, Budapest, 246–282.

HYMES, Dell H.

1979 A nyelv és a társadalmi élet kölcsönhatásának vizsgálata. In: PLÉH Csaba (szerk.): *Beszédaktus – Kommunikáció – Interakció*. A Tömegkommunikációs. Kutatóközpont Kiadása, Budapest, 213–263.

LEJEUNE, Philippe

1975 *Le pacte autobiographique*. Seuil, Paris

1980 *Je est un autre*. Seuil, Paris

LEVI, Giovanni

1989 Les usages de la biographie. *Annales ESC* 44. (6) 1325–1337.

de MAN, Paul

1997 Az önéletrajz mint arcrongálás. *Pompeji* 8. (2–3) 93–107. (Eredeti 1982.)

MANDELBAUM, David G.

1988 Egy életrajzi tanulmány: Gandhi. In: KÜLLŐS Imola (szerk.): *Az életrajzi módszer.* (Ethnographica 9.) Néprajzi Kutató Csoport, Budapest, 29–46.

MATIEU-CASTELLANI, Gisèle

1996 *La scène judiciaire de l'autobiographie.* PUF, Paris

NIEDERMÜLLER Péter

1988 Élettörténet és életrajzi elbeszélés. *Ethnographia* XC. (3–4) 376–389.

RICOEUR, Paul

1990 *Soi-même comme un autre.* Seuil, Paris

TENGELYI László

1998 *Élettörténet és sorseseemény.* Atlantisz Könyvkiadó, Budapest

VOISINE, Jacques

1963 Naissance et évolution du terme littéraire „autobiographie”. In: SÓTÉR István – BOR Kálmán – KLANICZAY Tibor – VAJDA György Mihály (red.): *La Littérature comparée en Europe orientale.* Akadémiai Kiadó, Budapest, 278–286.

Abstracts

Otilia Hedeşan

Life Story and the Reconfiguration of Profession

The author publishes the first experiences of a specific survey. In Romania the professionalization of ethnography fell under the dictatorship of communist ideology. And this defined the formation of an ethnologist generation just like the status and the evolutionary level of a professional science. Due to the lack of professional training the becoming of an ethnologist was defined by personal efforts, fieldwork experiences and by the strategies represented by mentors of this profession.

Christian Jouhaud

Autobiography as Immediate History.

The Autobiography of Marie Dubois, footman of Louis 14th

The author attempts a close reading of some fragments from Marie Dubois' autobiography. His starting point is a theoretical question: how can we distinguish historiography from the confession of a person involved in an event. This questioning is part of a broader research which proposes to analyze the historiographical construction named the "Grand-Siècle" (the French 17th Century) in a theoretical frame which considers memorial as a historiography and historiography as a memorial.

Keszeg Anna

János Gyöngyössi. Autobiography, Career, Family History

What kind of sources can we consider to line up the family history of a historical agent? How can we use an autobiography in the reconstruction of a genealogical tree? How can we use a genealogical tree in the social history of an agent's career? What role does genealogy play when a person considered poet in the history of literature composes a self-story about his social status? Can family history overwrite literary history? The author attempts to answer these questions by analyzing the genealogical aspects of János Gyöngyössi's autobiography and confronting these with other sources.

Keszeg Vilmos

Life Stories in a Popular Register

The present paper reviews the situations, contexts and typology of biographical storytelling based on Transylvanian collections. By the strategies of biographical storytelling the presented texts can be divided into genealogical, prestige, status, fictional, ritual and concealed biographies. By the aspect of their modality they are affined with history, everyday life, folktale and the literary novel. They are usually performed in one of the following situations: the rites of passage, self-justification, the interest of strangers, reckoning, loneliness.

Tóth Zsombor

Homo scribens. Early Modern Hungarian Literacy Revisited

The article provided for this volume proposes an innovative approach to the interpretation of early modern Hungarian and Latin biographic narratives. It questions the validity of the classical literary and poetical concept of the biographic narratives and suggests a different interpretative framework. Consequently, it claims that early modern Hungarian and Latin narratives are not solely imitations of a poetic pattern, but the result of how literacy, through its practical and representational functions, was integrated into individual and collective *modus vivendi*.

Smaranda Vultur

Stakes of Oral Life Story: the Case of the Deported to Bărăgan

At the beginning of the totalitarian regime, in 1951 the wealthier families from Banat were declared kulaks and deported to the Eastern part of Romania, to the Bărăgan. They lived there until 1956, in more than inhuman conditions. Between 1991 and 1997 the author collected the memories of the survivors resulting 100 interviews. She came to the conclusion that the recollections are oriented to the reconstruction of the past and the present of the narrator at the same time. The narrators try to make the evocated memories more communicative and understandable in another historical and social context.

Szerzőink

HEDEȘAN Otilia (Pecica, 1962) a temesvári egyetem professzoraként román művelődéstörténetet oktat. Szakterületei: a román mitológia napjainkban, a mesélés helyzetei a hagyományos román kultúrában, és újabban, a román etnológia története a kommunista és posztkommunista periódusban. Kötetei: *Șapte eseuri despre strigoi*. Marineasa, Timișoara, 1998; *Pentru o mitologie difuză*. Marineasa, Timișoara, 2000; *Folclorul. Ce facem cu el?* Editura Universității de Vest, Timișoara, 2001; *Lecții despre calendar*. Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005; *Angoasele cititorului de antropologie*. Marineasa, Timișoara, 2006; *Mă razumești, fata mea. Note de teren pe Valea Moravei* Paideia, București, 2007.

JAKAB Albert Zsolt (Szováta, 1979) Magyar–néprajz szakot végzett a kolozsvári BBTE Bölcsészkarán. Mesterizett ugyanott az Etno-szociolingvisztika programban. Jelenleg az ELTE Néprajztudományi Doktori Iskola Magyar- és összehasonlító folklorisztika programjának hallgatója és a KJNT kutatója. Kutatási területei: írott populáris kultúra, kollektív emlékezet, városantropológia.

JOUHAUD Christian (1950), a párizsi CNRS kutatója, az EHESS tanára. Szakterülete a francia 17. század politika-, társadalom- és kultúrtörténete, az újkori történetírás története, történetírás és irodalom kapcsolata. 1997-ben az ő vezetése alatt jött létre a GRIHL (Groupe de Recherches Interdisciplinaires sur l'histoire du littéraire). Fontosabb publikációi: *Mazarinades: la Fronde des Mots*. Aubier Collection historique, Paris, 1985; *La Main de Richelieu ou le pouvoir cardinal*. Gallimard, Paris, 1991; *Les pouvoirs de la littérature. Histoire d'un paradoxe*. Gallimard, Paris, 2000; *Sauver le Grand-Siècle? Présence et transmission du passé*. Le Seuil, Paris, 2007.

KESZEG Anna (Torda, 1981) magyar-francia szakot és filozófiát végzett a kolozsvári Babeș–Bolyai Tudományegyetemen, valamint Párizsban a Sorbonne Paris IV-on és az École des Hautes Études en Sciences Sociales-on. Jelenleg a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem doktorandusa. Tanulmányai jelentek meg az *Erdélyi Múzeum*, *Irodalomtörténet*, *Irodalom-*

történeti Közlemények, *Látó, Korall, Korunk, Székelyföld*. folyóiratokban. Kötete: *Párizs-rekonstrukciók*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2006.

KESZEG Vilmos (Detrehemtelep, 1957) A kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen szerzett magyar–francia nyelv- és irodalomtanári oklevelet. Jelenleg a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Néprajz és Antropológia tanszékének tanszékvezető professzora. Kutatásokat folytat a kortárs mitológiákkal, a szövegmondással, a biografikus szövegekkel, az írott kultúrával kapcsolatban. Kötetei: *A folklór határán. A népi írásbeliség verses műfajai Aranyosszéken*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1991; *Kelt levelem... Egy mezőségi parasztasszony levelezése*. Györffy István Néprajzi Egyesület, Debrecen, 1996; *Jóslások a Mezőségen. Etnomantikai elemzés*. Bon Ami Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 1997; *Mezőségi hiedelmek*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1999; *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2002; *Aranyosszék népköltészete. Népi szövegek és kontextusok. I–II*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2004; *Egy Hir Adás a' Késő Maradékhoz. 17–20. századi erdélyi toronygombiratok*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006.

TÓTH Zsombor (Kovászna, 1974) kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen Magyar Irodalomtudományi Tanszékének adjunktusa. Debrecenben doktorált régi magyar irodalomból (2004), a CEU-n szerzett angol nyelven történelem magiszteri címet (2007), illetve a BBTE BTK Magyar Néprajz és Antropológia Tanszéken folytatott doktori tanulmányokat (2003–2006). Kutatási területe a kora újkor történeti antropológiája köré szerveződik. Ezen kívül a historiográfia elméletei vagy a kora újkori politikai eszmetörténet és irodalomtörténet is jelen vannak kutatói és oktatói tevékenységében. Publikációi a kora újkori magyar írásbeliség textusait értékeli antropológiai szempontokból: *A történelmem terhe*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2006; *A koronatanú: Bethlen Miklós*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2007.

VULTUR Smaranda (Temesvár, 1950) a Temesvári Nyugati Tudományegyetem docense, összehasonlító irodalomtörténet, az emlékezés antropológiája tárgyak oktatója. Jártasság: irodalom, orális történelem, poétika, szemiotika, kulturális antropológia. 1997 óta a temesvári Harmadik Európa Alapítvány Orális Történelem és Kulturális Antropológia csoportjának

irányítója. 1998 óta a Romániai Írók Szövetségének, 2003 óta a PEN Klub tagja. Kötetei: *Infinitul mărunț. De la configurația intertextuală la poetica operei*. Editura „Cartea Românească”, București, 1992; *Istorie trăită, istorie povestită. Deportarea în Bărăgan, 1951–1956*. Editura Amarcord, Timișoara, 1997. Kezdeményezője és előkészítője az alábbi köteteknek: *Lumi în destine. Memoria generațiilor de început de secol din Banat*. Editura Nemira, București, 2000; *Germanii din Banat prin povestirile lor*. Paideia, București, 2000; *Memorie și diversitate culturală. Timișoara 1900–1945*. Editura Polirom, Iași, 2001 (társszerző Antónia Komlósi); *Memoria salvată. Evreii din Banat, ieri și azi*. Editura Polirom, Iași, 2002.

Autorii

Otilia HEDEȘAN (Pecica, 1962) este profesor de *Civilizație românească* la Universitatea de Vest din Timișoara. Domeniile sale de interes sunt: mitologia românească în actualitate, ipostazele povestitului în cultura tradițională românească și, mai de curând, istoria etnologiei românești în perioada comunistă și postcomunistă. Printre cărțile publicate se numără: *Șapte eseuri despre strigoi*. Marineasa, Timișoara, 1998; *Pentru o mitologie difuză*. Marineasa, Timișoara, 2000; *Folclorul. Ce facem cu el?* Editura Universității de Vest, Timișoara, 2001; *Lecții despre calendar*. Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005; *Angoasele cititorului de antropologie*. Marineasa, Timișoara, 2006; *Mă razumești, fata mea. Note de teren pe Valea Moravei*. Paideia, București, 2007.

Albert Zsolt JAKAB (Sovata, 1979) Absolvent al UBB Cluj-Napoca, Facultatea de Litere, specializarea maghiară–etnografie. A urmat programul de masterat în etnolingvistică și sociolingvistică în cadrul aceleiași facultăți. În prezent urmează cursul de doctorat în cadrul programului de folclor maghiar și comparat la Universitatea Eötvös Lóránd din Budapesta. Este cercetător al Asociației Etnografice Kriza János din Cluj-Napoca. Domenii de cercetare: cultura populară scrisă, memoria colectivă, antropologie urbană.

Christian JOUHAUD (.1950), director de cercetări la CNRS și profesor al EHESS (Paris). Printre domeniile de cercetare se numără istoria politică, socială și culturală a secolului al 17-lea francez, istoria istoriografiei în perioada modernității, relația dintre literatură și istoriografie. În 1997 este unul dintre membrii fondatori al GRIHL (Groupe de Recherches Interdisciplinaires sur L'histoire du Littéraire). Cărțile sale cele mai importante: *Mazarinades: la Fronde des Mots*. Aubier Collection historique, Paris, 1985; *La Main de Richelieu ou le pouvoir cardinal*. Gallimard, Paris, 1991; *Les pouvoirs de la littérature. Histoire d'un paradoxe*. Gallimard, Paris, 2000; *Sauver le Grand-Siècle? Présence et transmission du passé*. Le Seuil, Paris, 2007.

Anna KESZEG (Turda, 1981) a urmat cursuri de maghiară–franceză și filosofie la UBB Cluj, precum și la Sorbonne Paris IV, și a absolvit studii de master la École des Hautes Études en Sciences Sociales la Paris. În prezent

este doctorand la Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta. A publicat în revistele *Erdélyi Múzeum*, *Irodalomtörténet*, *Irodalomtörténeti Közlemények*, *Látó*, *Korall*, *Korunk*, *Székelyföld*. Volum: *Párizs-rekonstrukciók*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Cluj-Napoca, 2006.

Vilmos KESZEG (Tritenii de Jos, 1957) și-a terminat studiile la Universitatea Babeș–Bolyai, specializarea limbă și literatură maghiară și franceză. În prezent este profesor universitar, șef de catedră al Catedrei de Etnografie și Antropologie Maghiară. Este autorul volumelor: *A folklór határán. A népi írásbeliség verses műfajai Aranyosszéken*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1991; *Kelt levelem... Egy mezőségi parasztasszony levelezése*. Györffy István Néprajzi Egyesület, Debrecen, 1996; *Jóslások a Mezőségen. Etnomantikai elemzés*. Bon Ami Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 1997; *Mezőségi hiedelmek*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1999; *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2002; *Aranyosszék népköltészete. Népi szövegek és kontextusok. I–II*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2004; *Egy Hir Adás a' Késő Maradékhoz. 17–20. századi erdélyi toronygombiratok*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006.

Zsombor TÓTH (Covasna, 1974) este lector la UBB Cluj, Facultatea de Litere, Catedra de Istoria Literaturii Maghiare. A susținut teza de doctorat din istoria literaturii vechi în Debrecen (2004), a absolvit studii de masterat în istorie la CEU din Budapesta (2007) și a urmat cursuri doctorale la UBB Cluj, Catedra de Etnologie și Antropologie Maghiară (2003–2006). Efectuează cercetări de antropologie istorică legate de începuturile epocii moderne. De asemenea are o afinitate către teoriile istoriografiei, precum istoria ideilor politice și a istoriei literaturii din epoca modernă. Aceste perspective de cercetare se oglindesc și în publicațiile sale. Ele conțin analiza antropologică a textelor scrise din perioada sus amintită: *A történelmem terhe*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2006; *A koronatanú: Bethlen Miklós*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2007.

Smaranda VULTUR (Timișoara, 1950) este conferențiar dr. la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie al Universității de Vest din Timișoara unde predă cursuri de literatură comparată, mentalități și antropologia memoriei. Domenii de competență: literatură, istorie orală, poetică, semiotică, antropologie culturală. Din 1997 conduce Grupul de Istorie Orală și Antropologie

Culturală de la Fundația „A Treia Europă” din Timișoara. Este membră al Uniunii Scriitorilor din România din 1998 și al PEN Clubului din 2003. A publicat volumele: *Infiniul mărunț. De la configurația intertextuală la poezia operei*. Editura „Cartea Românească”, București, 1992; *Istorie trăită, istorie povestită. Deportarea în Bărăgan, 1951–1956*. Editura Amarcord, Timișoara, 1997. A conceput și coordonat volumele: *Lumi în destine. Memoria generațiilor de început de secol din Banat*. Editura Nemira, București, 2000; *Germanii din Banat prin povestirile lor*. Paideia, București, 2000; *Memorie și diversitate culturală. Timișoara 1900–1945*. Editura Polirom, Iași, 2001 (împreună cu Antónia Komlósi); *Memoria salvată. Evreii din Banat, ieri și azi*. Editura Polirom, Iași, 2002.

Authors

Otilia HEDEȘAN (Pecica, 1962) is university professor at University of the West in Timișoara, with a course on *Romanian culture/civilization*. Her fields of interest are: Romanian mythology in contemporary times, the occasions of storytelling in the traditional Romanian culture, and nowadays the history of Romanian ethnology in the communist and postcommunist period. She published several books like: *Șapte eseuri despre strigoi*. Marineasa, Timișoara, 1998; *Pentru o mitologie difuză*. Marineasa, Timișoara, 2000; *Folclorul. Ce facem cu el?* Editura Universității de Vest, Timișoara, 2001; *Lecții despre calendar*. Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005; *Angoasele cititorului de antropologie*. Marineasa, Timișoara, 2006; *Mă razumești, fata mea. Note de teren pe Valea Moravei* Paideia, București, 2007.

Albert Zsolt JAKAB (Sovata, 1979) He graduated from Babeș–Bolyai University Cluj-Napoca, Faculty of Lettres, specialization Hungarian literature and ethnography. Also followed an MA course in ethnolinguistics and sociolinguistics at the same faculty. At present he follows PhD courses in the Hungarian and comparative folklore programme at Eötvös Lóránd University Budapest and he is a researcher at Kriza János Ethnographical Society. Fields of research: written popular culture, collective memory, urban anthropology.

Christian JOUHAUD (1950), research leader at CNRS and professor at the EHESS (both in Paris). His field of research includes the political, social and cultural history of French 17th Century, history of modern historiography, the relations between historiography and literature. In 1997 he was one of the founders of GRIHL (Groupe de Recherches Interdisciplinaires sur l'histoire du littéraire). His books of utmost importance are: *Mazarinades: la Fronde des Mots*. Aubier Collection historique, Paris, 1985; *La Main de Richelieu ou le pouvoir cardinal*. Gallimard, Paris, 1991; *Les pouvoirs de la littérature. Histoire d'un paradoxe*. Gallimard, Paris, 2000; *Sauver le Grand-Siècle? Présence et transmission du passé*. Le Seuil, Paris, 2007.

Anna KESZEG (Turda, 1981) graduated in philosophy, Hungarian and French language and literature at Babeș–Bolyai University (Cluj), Sorbonne Paris IV, MsC at École des Hautes Études en Sciences Sociales (Paris),

actually PhD-student at the Eötvös Loránd University of Budapest. She published studies in the following reviews: *Erdélyi Múzeum*, *Irodalomtörténet*, *Irodalomtörténeti Közlemények*, *Látó*, *Korall*, *Korunk*, *Székyföld*. Author of the book: *Párizs-rekonstrukciók*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Cluj-Napoca, 2006.

Vilmos KESZEG (Tritenii de Jos, 1957) He studied Hungarian and French language and literature at the University of Cluj. He is now university professor and head of department at the Department of Hungarian Ethnology and Anthropology at the same University. His main fields of research are: the redefinition of the role of biographical texts, contemporary mythologies and storytelling. He published the following books: *A folklór határán. A népi írásbeliség verses műfajai Aranyosszéken*. [At The Edge of Folklore. Folk Literacy in The Transylvanian Region of Aranyosszék] Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1991; *Kelt levelem... Egy mezőségi paraszttasszony levelezése*. [My Dated Letter... The Correspondence of a Women From The Region of Mezőség.] Györffy István Néprajzi Egyesület, Debrecen, 1996; *Jóslások a Mezőségen. Etnomantikai elemzés*. [Prediction At The Mezőség. A Study In Ethnomantics.] Bon Ami Könyvkiadó, Sepsiszentgyörgy, 1997; *Mezőségi hiedelmek*. [Beliefs At The Mezőség.] Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 1999; *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok*. [Homo Narrans. People, Stories and Contexts.] KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2002; *Aranyosszék népköltészete. Népi szövegek és kontextusok. I–II*. [A Monography of The Region of Aranyosszék. Texts and Contexts. Two Volumes.] Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2004; *Egy Hir Adás a' Késő Maradékhoz. 17–20. századi erdélyi toronygombiratok*. [17th–20th Century Writings in Towerglobes from Transylvania.] Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2006.

Zsombor TÓTH (Covasna, 1974) is a senior lecturer at the BBU, Faculty of Letters, Hungarian Literature Department. He has defended his PhD thesis at the University of Debrecen (2004) and after having obtained a PhD degree he carried on his studies. He studied history at the CEU (2007) and before that he has also finished the doctoral studies in anthropology at the BBU, Faculty of Letters, Department of Hungarian Ethnography and Anthropology. His main research area is focused upon the historical anthropology of early modern culture and history. The most relevant topics in his both teaching and research activity are related to the historico-anthropological assessment of early modern Hungarian literacy, political culture and literature. These

issues and their treatment are well reflected in his two most important publications, in fact two books, both of them displaying a historico-anthropological argumentation concerning the interferences between literacy, self-representation and mentalities in the early modern period. *A töténelmem terhe*. KOMP-Press–Korunk Baráti Társaság, Kolozsvár, 2006; *A koronatanú: Bethlen Miklós*. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2007.

Smaranda VULTUR (Timișoara, 1950) is a PhD associate professor at the Faculty of Letters, History and Theology at the University of the West in Timișoara, where she teaches courses in comparative literature, mentalities and the anthropology of memory.

Domains of competence: literature, oral history, poetics, semiotics, cultural anthropology. Since 1997 she is the head of the Group of Oral History and Cultural Anthropology at the Third Europe Foundation in Timișoara. A member of the Writers' Union in Romania since 1998 and of the PEN Club since 2003. Publications: *Infinitul mărunt. De la configurația intertextuală la poetica operei*. [The Small Infinite. From Intertextual Configuration to the Poetics of the Literary Work.] Editura „Cartea Românească”, București, 1992; *Istorie trăită, istorie povestită. Deportarea în Bărăgan, 1951–1956*. [Lived History, Narrated History. The Deportation in Bărăgan, 1951–1956.] Editura Amarcord, Timișoara, 1997. She conceived and coordinated the volumes: *Lumi în destine. Memoria generațiilor de început de secol din Banat*. [Worlds In Destinies: The Memory of the Generations at the Beginning of the Century.] Editura Nemira, București, 2000; *Germanii din Banat prin povestirile lor*. Paideia, București, 2000; *Memorie și diversitate culturală. Timișoara 1900–1945*. [Memory and Cultural Diversity. Timișoara 1900–1945.] Editura Polirom, Iași, 2001 (together with Antónia Komlósi); *Memoria salvată. Evreii din Banat, ieri și azi*. [Rescued Memory. The Jews from Banat, Yesterday and Today.] Editura Polirom, Iași, 2002.

Cuprins

Oameni, cariere, biografii. La ce se folosește biografia?	7
Tóth Zsombor Homo scribens. Însemnările biografice maghiare și latine din calendare, din epoca modernă timpurie	13
Christian Jouhaud Autobiografia ca istorie imediată. Autobiografia lui Marie Dubois, valetul lui Ludovic al XIV-lea	29
Keszeg Anna János Gyöngyössi. Autobiografie, carieră, genealogie	81
Smaranda Vultur Mizele povestirii de viață orale: cazul foștilor deportați în Bărăgan	109
Otilia Hedeșan Povestirea vieții și reconfigurarea profesiei	129
Keszeg Vilmos Biografii în registre cotidiene	151
Jakab Albert Zsolt – Keszeg Vilmos Cariere, biografii. Bibliografie selectivă	199
Rezumate	233
Autorii	240

Contents

People, Careers, Biographies. About the Use of Biography	7
Tóth Zsombor	
Homo scribens. Early Modern Hungarian Literacy Revisited.	13
Christian Jouhaud	
Autobiography as Immediate History.	
The Autobiography of Marie Dubois, footman of Louis 14 th	29
Keszeg Anna	
János Gyöngyössi. Autobiography, Career, Family History	81
Smaranda Vultur	
Stakes of Oral Life Story: the Case of the Deported to Bărăgan	109
Otilia Hedeşan	
Life Story and the Reconfiguration of Profession.	129
Keszeg Vilmos	
Life Stories in a Popular Register.	151
Jakab Albert Zsolt – Keszeg Vilmos	
Careers, Biographies. A Selected Bibliography	199
Abstracts	235
Authors	243

